

Бурлак О.В.

доцент кафедри конституційного,
міжнародного та адміністративного права
Навчально-науковий юридичний інститут
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна

ПРОВЕДЕННЯ СЛУХАННЯ ЩОДО ПІДТВЕРДЖЕННЯ ОБВИНУВАННЯ ЗА ВІДСУТНОСТІ ПІДОЗРЮВАНОГО: ПРАКТИКА МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ТА ЦІННИЙ ПРЕЦЕДЕНТ ДЛЯ УКРАЇНИ

29 жовтня 2024 року Палата досудового провадження Міжнародного кримінального суду винесла рішення, в якому постановила, що слухання у справі Джозефа Коні щодо підтвердження обвинувачень відбудеться за відсутності підозрюваного. Крім того, вказано, що було вжито всіх розумних заходів щодо забезпечення його явки до Суду та повідомлення підозрюваного про звинувачення та інформування його про те, що буде проведено слухання для підтвердження цих звинувачень [1]. Необхідно зазначити, що у практиці Міжнародного кримінального суду таке рішення прийнято вперше і може стати цінним прецедентом під час переслідування ним вищого політичного керівництва Російської Федерації щодо злочинів, скоєних на території України.

З 1 липня 2002 року до 31 грудня 2005 року на півночі Уганди, тривав затяжний збройний конфлікт, який не мав міжнародного характеру. Сторонами збройного конфлікту були Армія опору Господа (LRA), яку очолював Джозеф Коні та Народні сили оборони Уганди і, пов'язані з ними, місцеві збройні формування. 8 липня 2005 року Міжнародний кримінальний суд видав ордер на арешт Коні у зв'язку з тим, що у зазначений період LRA здійснювала широкомасштабні та систематичні напади на цивільне населення на півночі Уганди, беручи участь у діях, які включають в себе численні акти, що становлять злочини, передбачені Римським статutom. Джозефа Коні підозрюють у 36 пунктах воєнних злочинів і злочинів проти людяності: вбивства цивільних осіб та замаху на них, катування та/або жорстоке поводження з цивільними особами, поневолення, викрадення цивільних осіб, переслідування цивільних осіб за політичними мотивами, а також на підставі їх віку та статі, злочини проти сотень жінок та дітей (згвалтування, примусова вагітність, катування, використання дітей у військових діях), мародерство тощо [2].

Відповідно до положень Римського статуту після видачі ордеру на арешт Палата досудового провадження проводить слухання з метою затвердження обвинувачень, на підставі яких Прокурор має намір вимагати проведення судового розгляду. Таке слухання Палата досудового провадження може на прохання Прокурора або з власної ініціативи провести за відсутності обвинуваченого, у випадку, коли: а) обвинувачений відмовився від свого права бути присутнім на слуханні його справи; або б) обвинувачений переховується або неможливо встановити його місце перебування, і було вжито всіх обґрунтованих заходів для забезпечення його явки до Суду, щоб поінформувати його про висунуті проти нього обвинувачення, а також про намір провести слухання з метою затвердження цих обвинувачень (п.1,2 ст. 61 Римського статуту) [3]. Слухання щодо підтвердження обвинувачення не є судовим провадженням, а здійснюється на досудовій стадії. Метою підтвердження звинувачень є визначення наявності достатніх доказів для початку судового розгляду. Це публічне попереднє слухання, на якому судді оцінюють і вирішують, чи підтверджувати всі чи будь-які з обвинувачень, висунутих прокурором проти підозрюваного. Якщо обвинувачення підтверджуються, справа в подальшому передається до суду, але вже за умови присутності обвинуваченого в судовій палаті. Існування заочного провадження щодо підтвердження обвинувачень допомагає прискорити розгляд справи проти підозрюваного, якого неможливо знайти.

Як відомо, з 2022 року Міжнародний кримінальний суд (далі – МКС) здійснює на території України свою юрисдикцію щодо злочинів, скоєних Російською Федерацією. І уже у 2023 році Суд у Гаазі видав ордер на арешт Володимиру Путіну щодо незаконної депортації та переміщення українських дітей. Справа Джозефа Коні може стати корисною для притягнення Володимира Путіна до відповідальності за військові злочини в Україні, зокрема з урахуванням наступних аспектів:

1. МКС має право переслідувати військових злочинців незалежно від їхнього географічного положення чи політичного статусу. Джозеф Коні залишався поза досяжністю судової системи, однак ордер на його арешт діє досі. У випадку Путіна, який звинувачується в депортації українських дітей, це означає, що навіть, якщо він не буде негайно затриманий, справа залишається чинною, і правосуддя може бути досягнуто в майбутньому.

2. Справа Джозефа Коні триває понад два десятиліття, і хоча вона ще не завершена, проте є потужним нагадуванням того, що військові злочини та злочини проти людяності не мають терміну давності. У справі Путіна цей принцип також є ключовим. Навіть якщо політичні чи юридичні обставини зараз не дозволяють негайного притягнення його до відповідальності, це не означає, що справа немає перспектив.

3. Політична воля та міжнародна співпраця держав є надзвичайно важливими для забезпечення відповідальності. У випадку з Російською Федерацією, це особливо складно через її статус постійного члена Ради Безпеки ООН та геополітичний вплив. Координація між державами, санкції та дипломатичні заходи можуть створити умови для ізоляції підозрюваного. Крім того, МКС має працювати над посиленням підтримки своєї діяльності серед держав, які а) не є сторонами Римського статуту, особливо в контексті союзників Росії; б) є учасниками Статуту стосовно належного виконання ордеру на арешт.

Список використаних джерел:

1. Decision on the criteria for holding confirmation of charges proceedings *in absentia*. Pre-trial Chamber III. Situation in Uganda in the Case of The Prosecutor v. Joseph Koni. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/0902ebd1809dcd08.pdf>
2. Document Containing the Charges. Pre-trial Chamber II. Situation in Uganda in the Case of The Prosecutor v. Joseph Koni. URL: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2024_00006.PDF
3. Римський статут Міжнародного кримінального суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

